

ניתוח בטיחותי של עמדות עבודה למועסקים עם מוגבלויות (חלק שני)

מאת ד"ר אבי גריפל

שלב 3: הערכת הסיכונים וקביעת האם האמצעים הקיימים מספיקים, או שיש צורך בפעולות מניעה נוספות

לגבי כל גורם סיכון שאותר – ובהתייחס לעובד הספציפי בתחנת העבודה (עם או בלי מוגבלות) – שאל את עצמך מה הסיכוי שתיגרם פגיעה לעובד, אחרי שלקחת בחשבון את סוג המוגבלות ואת כל האמצעים הקיימים כיום במקום להגנה בפני פגיעה. במקרה של עובד מוגבל – שתף אותו בשיקוליך והתלבטויותיך. אם אכן קיים סיכוי לפגיעה, החלט אם מדובר בסיכון גבוה, בינוני או נמוך. בהחלטה על גובה הסיכון התייחס הן לסיכוי שתתרחש תאונה, והן לנזק שייגרם במקרה של תאונה.

- הסיכון גבוה אם צפויה, אולי, פגיעה חמורה (לדוגמה: עבודה ליד מכונה נעה שאינה מגודרת עלולה לגרום לקטיעה, או עבודה בגובה במישטח עבודה שאינו מגודר והעובד אינו רתום לרתמה);
- הסיכון בינוני אם יתכן שצפויה פגיעה בחומרה בינונית. לדוגמה: מכשולים במעבר העשויים לגרום לנפילת עובד ולגרום לו נקע או שבר, מגע עם מים רותחים על הידיים, פגיעת רסיסים מעופפים קטנים בעין בעת ניקוי עם לחץ אוויר, וכדומה);
- הסיכון נמוך אם קיים רק סיכוי נמוך מאד לפגיעה, או שהנזק הצפוי הוא קל. לדוגמה: סיכויי שריטות וחתכים במגע עם חפצים, חוסר באיוורור נאות (ללא נוכחות חומרים מסוכנים באוויר), סכנת החלקה במישור (שאינה צפויה לגרום לשבר או לנזק קשה), וכדומה. יש לטפל בכל סיכון שהוגדר כ"גבוה", ובמידת האפשר גם בכל סיכון "בינוני" – כל עוד עלות הטיפול בסיכון היא סבירה ומעשית. שאל את עצמך אם נקטת בכל האמצעים הנדרשים בחוק, וכיצד מקובל בענף או בתחום שלך להתמודד עם הבעיה שאיתרת. אם יש צורך, החלט מה עוד ניתן לעשות כדי להפחית את הסיכון. צור רשימה של פעולות לביצוע, ודרג אותם לפי גודל הסיכון (טפל בבעיות החמורות בעדיפות ראשונה). כדי להחליט באיזה צעדים לנקוט כדי למנוע פגיעה, זכור כי הפתרון הטוב ביותר הוא:

1. סילוק מוחלט של הבעיה או גורם הסיכון.
2. מזעור או הגבלה של כמות האנרגיה הגלומה בגורם הסיכון (לדוגמה: להוביל רק כמויות קטנות של חומרים מסוכנים; לנסוע רק נסיעות הכרחיות, לנסוע בחשיכה רק כשאין ברירה);
3. מיגון הנדסי: בידוד האנרגיה הפוגעת במקור (לדוגמה: בידוד תא נהג מלגזה מפני רעש, התקן המונע שחרור לא מבוקר של מכסה במיכלית);
4. הפרדה/הרחקה בזמן ו/או במרחב (הרחקת עובדים מאזור שבו הם עלולים להיפגע, או הרחקת גורם הסיכון מהעובדים. לדוגמה: אין מעבר להולכי רגל במקום שבו עוברים כלי רכב, הרחקת עוברים ושבים מנקודות פריקה וטעינה, איסור כניסת נהגים למוסך טיפולי רכב, וכדומה);

הערה: מאמר זה מבוסס על החוברת "בטיחות ובריאות בתעסוקה של אנשים עם מוגבלויות – חוברת למעסיק" שנכתבה ב"אל-אור" – במימון קרן מנון, ובייעוץ מקצועי של ד"ר דני פסס.
תיקון טעות: בחלקו הראשון של המאמר שהתפרסם בגליון הקודם, במקום דחק (Stress) צ"ל בעיות נפשיות

5. אמצעים מינהלתיים: נהלים, הוראות עבודה, הדרכה בנהיגה מונעת, תמרורים ושילטי אזהרה וכדומה, סימון נתיבים וחניות, תכניות תמריצים, מעקבים, פיקוח, מיבדקים ועוד;
  6. ציוד מגן אישי (אטמים לאוזניים, כפפות, משקפי שמש – רצוי שישמש כ"קו הגנה נוסף" ולא כהגנה היחידה);
  7. עזרה ראשונה, פינוי וטיפול בנפגעים.
- אם לא ניתן לסלק את גורם הסיכון או להגן מפני פגיעה באופן הנדסי, חשוב על שינוי שיטת העבודה או נקיטת אמצעי זהירות שונים במטרה לצמצם את האפשרות לפגיעה ככל הניתן, ודאג לתת לעובד הדרכה נאותה. לעובדים עם מוגבלות יש להתאים הדרכות המביאות בחשבון את מוגבלותם ואת יכולת ההבנה שלהם. כמו כן יש לוודא כי העובדים הבינו את ההדרכה, ויש לקיים פיקוח על האופן שבו הם עובדים בפועל. במידת הצורך, דאג גם לציוד מגן אישי להגנה על העובד וכן לאמצעי עזרה ראשונה וטיפול מהיר במצבי חירום. כדי להפחית סיכונים הנשקפים לאנשים עם מוגבלות ניתן, לעתים, לתכנן הגנות וסביבת עבודה המפצה את העובד על מוגבלותו. לדוגמה:

שמיעה – שימוש בהתראות נראות (הבהוב מנורה) המלוות התראות קוליות; שלטי בטיחות המפרטים התנהגות בטיחותית, וכדומה;

ראייה – הוראות עבודה בכתב ברייל, סימון בולט של מכשולים, שימוש בהתראות קוליות, מעברים ומישטחי עבודה ללא מכשולים, כיסוי בורות, יישור מהמורות, גידור חלקים נעים ומסוכנים בציוד ומכונות, הרחקת חפצים אשר עלולים ליפול ולהישבר ממגע יד אקראי, סימון מיכלים/ בקבוקים עם חומרים מסוכנים גם על-ידי צורת הבקבוק ולא רק על ידי פתקית (בקבוק מרובע, עגול, קטן, גדול וכדומה כדי לרמוז על סוג החומר שבו), וכדומה.

תנועה – פינוי מישטחי עבודה ומעברים ממכשולים, עיצוב עמדת עבודה בהתאם למגבלות התנועה, סימון נתיבי מעבר בטוח ומעברי חציה להולכי רגל, שילוט ותמרורים לכלי רכב הנעים בשטח המפעל, וכדומה.

שלב 4: רישום הפעולות ועריכת מעקב אחר ביצוע ההמלצות

את הפעולות שאותן יש לבצע רצוי לרשום על לוח, כדוגמת זה המוצג כאן, תוך ציון האחראי לביצוע ומועד הביצוע. ככל שהבעיה חמורה יותר, כן יש לבצע את הפעולה המונעת בדחיפות רבה יותר. עיין בלוח באופן שוטף (לפחות אחת לשבוע) כדי לוודא שהפעולות מבוצעות על-פי לוח הזמנים המתוכנן.

מעקב אחר פעולות לשיפור הבטיחות במקום העבודה

מחלקה / פעילות	תיאור הבעיה	המלצה לטיפול	אחריות ביצוע	ביצוע עד תאריך	בוצע כן/לא

רק מעקב מסודר אחר ביצוע הפעילויות המומלצות להפחתת סיכונים יבטיח מקום עבודה שבו סיכויי הפגיעה נשמרים נמוכים וקבילים. ■